

Книга първа

Българите имаха за хан Бориса...

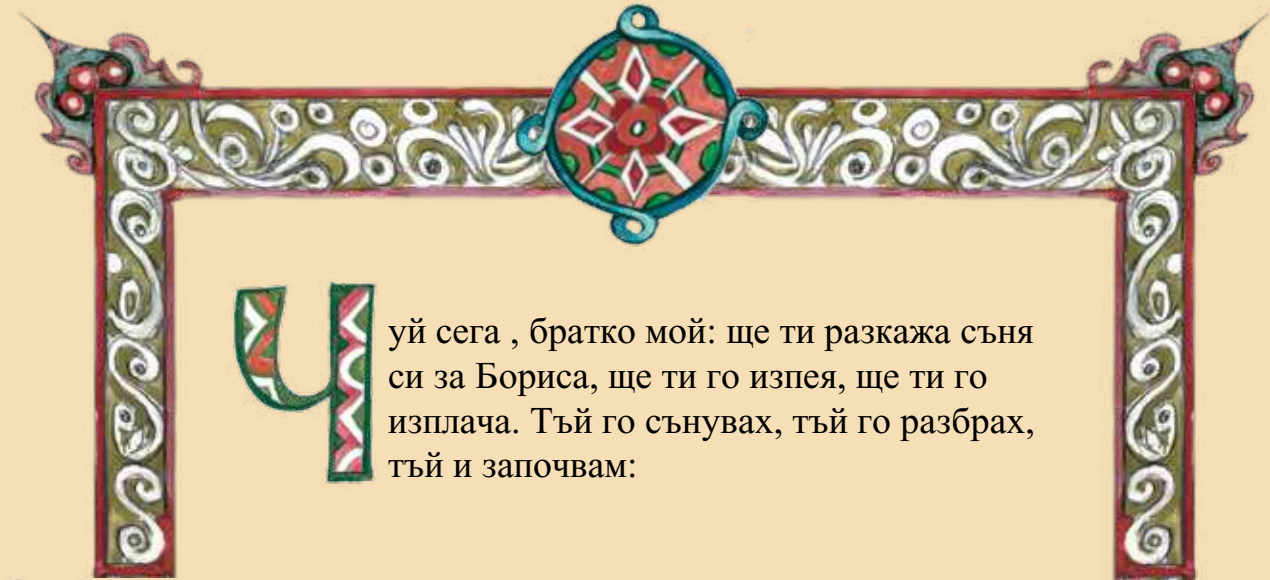

К ЛЕТО ТЪКУ,
ПО ЁЗИЧЕКОТО
ЛЕТОБРОЕНИЕ
ГОДИНА НА ОВЕНА –
6376 ОТ АДАМА,
ОТ ХРИСТА 863,

**БЪЛГАРИТЕ ИМАХА ЗА
ХАН БОРИСА,
СИН ПЕРСИАНОВ,
ВНУК МАЛАМИРОВ,
ОМУРТАГОВ ПРАВНУК.**

**ПРЕЗ ТАЗИ ЧЕРНА
ДОБА С ВЕЛИКА СИЛА
ПРИЙДОХА ВРАЗИ
И ВОДИ БОРИС ДЕСЕТО
ЛЕТО БРАН КЪРВАВА.**

Господу Богу помолимся!

Ч уй сега , братко мой: ще ти разкажа съня
си за Бориса, ще ти го изпея, ще ти го
изплача. Тъй го сънувах, тъй го разбрах,
тъй и започвам:

П о сухата река, притисната
от каменисти безводни
гърбели, в ужас бягат нищи
поселници. Простолюдини бягат.
Мучат обезумели говеда, майки
чадата си търсят. Старец някой
умира, булка някаква ражда в
мъки. Бягат нищите поселници
надолу през каменни сипеи, по
реката, по сухата.

А погледнеш ли горе, ще
видиш и ти, братко, как по билото
на гърбела препускат български
конници, как объркано лутат се
насам и натам, подвикват си нещо
на своя си език.

Виж: горят, сламени и дървени,
истбите и хижите на славянското
поселище, из дима тичат
подлудели люде, в дима вие куче,
което никой не отвързва.

1 Горят истби, през поселището
препускат български конници.
Спират, отправят свистяща стрела
назад – и отново препускат.
Бягат българите, бягат!
Отстъпват, това исках да кажа.
Звънват тетиви, рояк стрели
свирват тънко от вражи засади –
откъм скалите или иззад дебели
буки. Свирват тънко и пронизват
в гръб конниците български.
Разгром, казвам ти, братко,
срамен разгром!
И така е, не го крия.

Виж сега, препуска конник,
следван от двамина стрелци
на разпенени късокраки
коне от яките, от алтайските.

Конникът, виждаш, носи
отпреде си тъмен и едър вързоп.

Спускат се долу, през
котловината, към граничния
онгъл на нашата орда. Туй е,
братко, ограда непревземаема – от
дебели подострени стволоче, с
четири наколни кули по ъглите, с
ров и с каквото се друго полага за
отбрана на хана.

Стражата сторва им път,
познава тя тримата конници.

Тихо и мирно е в оградения
онгъл: тънък дим се вие над
юртите, пасат неоседлани коне,
отдъхват стрелци, пекат вол
на ръжен. Намазани, лъскави
от мечата лой, стригани люде
се борят. Жените, гащати-
шалварести, мехове носят и
грънци – с децата на гръб.

Първият конник от жребеца си
скача, без да погледне, подхвърля
юздите на следващия го стрелец.
Ако го видиш отблизо, и ти ще
речеш, че голям и страшен е
той, първият конник – лъскав от
потта, едноок и с тежка плитка
на стриганата си глава. Три стари

2 белега пресичат лицето му, три
белега от три стари войни.

Едноокият грабва вързоп и го
носи с една ръка.

Виж: човек е този вързоп –
малък и чорлав, навързан с
въжета, очите му бляскат от ужас.

Насочва се конникът към
голямата юрта в средата на
нашия стан.

Далече пред юртата, на
празното място, седи на походен
стол великият ни хан. Седем са
приближените му, ако не броиш
соколяря.

Едноокият хвърля вързоп
далече пред себе си. Той тежко
тупва – ала ни звук, ни стон.
Уплашено гледат едри очи – като
гръцки маслини.

Едноокият полага длан на
гърдите си, дрънват златните
гривни по голата космата
ръка. Едва скланя глава – без
лицеприятие, като равен пред
първия от равните.

Казва:

– Нося ти дар, хане ювиги.

Плених го от хърватите. Гръчки е
писар.

Ханът е, виждаш, млад, с едва
набола брадица. Облечен е по
византийски начин и препоясан с

пурпурен пояс. Не мога да кажа,
че има лице на войник – бледо
е то, восъчно и женствено, а
ако погледнеш ръцете му, ще се
съгласиш с мене, че не за меч
са тези ръце. Ако пък речеш,
че ханът по ти мяза на бледен
чернокапец от малоазийските,
няма много да сгресиш.

Ханът се изправя, отива при
вързоп, подритва вързоп. С крак
обръща лицето му нагоре. И пита:

– Ти кой си?

– Спиро. От Пелопонес.

Постади ме, цезарю – сте ти
слуза верно!

Ханът ни кимва, двамина

2 притичват, отнасят като вързоп
Спиро от Пелопонес.

Смее се ханът, ала не му е
до смях. Отива при едноокия,
тревожно се вглежда в лицето му:

– Говори, кавхане Етх.

Сразихме ли ги хърватите?

Кавханът блясва с едрия си
зъркел, хвърля зъл поглед към
ханските люде и едва тогаз казва:

– Сразиха ни те, ювиги хане.

Те ни сразиха! Предадоха ни
славяните. Пограничните две
племена. Пред самия бой ни
напуснаха. Казвахме ли ти го,
хане, та да го знаеш? Не ти ли го
казвахме?

